nekdo že dosedaj služboval na tem ali onem udobnem mestu, naj ima isti vsled tega prednost pred drugimi kompetenti. Okolnost, da je nekdo že gotovo dobo časa služboval na udobnejšem mestu, še vendar ne opravičuje dotičnika, da bi iz nagiba do navadne osebne komoditete in drugih takih kapric še dalje zasedal mesto, na katerem bi izpodrival prošnika, čegar kompetenca za to mesto je posledica višjih, preje navedenih nagibov.

To, da ima kdo zasluge za kraj, ima biti upoštevano le s splošnega ozira v njegovi kvalifikaciji, ker ima tekmec lahko istotako podobne zasluge v kraju svojega delovanja.

Službena doba se je v prejšnjih nedemokratičnih časih, ki socijalnih razmer in drugih podobnih momentov največkrat sploh upoštevala ni, stavila pri presojanju kompetentov takoj na drugo mesto, kar se je neizpremenjeno preneslo tudi v demokratično sedanjost. Če se pa upošteva dalekosežnosti, ki jih imajo socijalne razmere za življenje in razvoj posameznika in ž njim za splošnost, mora vsak objektiven človek priznati, da gre pri presojanju podelitve mest socijalnim razmeram kot življenskim in eksistenčnim zadevam daleko prednost pred »službeno dobo«, ker je ta nekaj čisto slučajnega, kar ji pa nikakor ne more dajati tolike veljave, da bi smele izpodrivati kompetente z najnujneišimi socijalnimi razmerami, kompetente, ki so doslej službovali na prometno itd. zanemarjenih krajih in imajo samo to slučajno pomanjkljivost, da še nimajo toliko in toliko službenih let. Nagrada za službena leta je odmerjena v napredovanju v plači, a pri kompetenci pa bi ji pravičnost odločila pri sicer enakih razmerah (sposobnost, socijalne razmere, dosedanji službeni kraj) zadnje mesto.

V naši narodni državi pa se mora pri kompetencah v posebno zaslugo šteti slučaje, ko so nekaterniki v dobi avstrijskega režima zaradi svojih naprednih slovanskih idej trpeli kruta preganjanja in težke ječe.

Ker imamo tudi učiteljske pare, spada na vsak način med zahteve pravičnosti, da se iste z upoštevanjem preje navedenih načel posebno uvažuje v slučajih, kjer je na eni šoli (v enem kraju) razpisanih več mest. Njim je le redko dana prilika kompetence in bi isti bili skoraj izključeni od nje, ako bi se tudi pri takih razpisih (2 mesti) na nje ne oziralo bolj, kot na druge kompetente. Smo tedaj mnenja, da bi se le načelom pravičnosti ustreglo, ako bi se še učiteljske pare pri omenjenih razpisih (pri drugače enakih okolnostih) posebno upoštevalo.

Večkrat je že bilo brati razpise s sledečo, oziroma podobno pripombo: »Na prekasno došle prošnje se ne bo oziralo,« ni se pa nikoli ugotovilo, kdaj se ima smatrati prošnja za prekasno došlo. Po našem mnenju bi na noben način ne smelo biti merodajno, kdaj dospe prošnja na krajni šolski svet razpisanega mesta, ampak merodajen ima pri tem biti datum, ko je bila prošnja vložena pri prvem šolskem uradu, t. j. pri šolskem vodstvu kompetenta. Čas, ki ga prošnja zamudi na svojem uradnem potu, se nikakor ne sme šteti v termin razpisa, ker isti ni odvisen od volje kompetenta; zato bi pri vsakem razpisu moral slediti po preteku termina 14dnevni čakalni rok, predno bi se smel kompetentni krajni šolski svet sestati k tozadevni seji, in prošnje bi se morale z ozirom na razpisni termin presojati s stališča, kdaj so bile iste vložene pri pristojnem šolskem vodstvu in ne pa, kdaj so dospele na kraj razpisanega mesta.

Čisto objektivno smo tukaj precezirali svoja načela o pričujoči zadevi in upamo, da bo vsak objektivni bralec teh vrstic soglašal s poudarjanimi smernicami, ker odgovarjajo načelom pravičnosti ter jih prav posebno priporočamo v uveljavljenje na kompetentnih mestih našim učiteljskim zastopnikom.

ANDREJ SKULJ:

Kmetijski tečaji in še nekaj.

Čehi, ki stoje kulturno na paralelni stopnji z drugimi narodi, pri katerih so vse panoge narodnega gospodarstva tako razvite, da se morejo kosati s prvimi narodi na svetovnem trgu, so uvideli, da je blaginja naroda tam, kjer se vsi sloji krepko podpirajo. Zlasti pa mora biti jako in trdno kmetijstvo, ono mora po močnosti kriti domačo prehrano obrtnih slojev in neproducentov. Kmetijstvo mora biti bogati vir, iz katerega upajo vsi sloji, iz katerega izvira moč države. Krušno vprašanje je in ostane važno za posameznika, važno pa je tudi za celo državo. O tem nas je prepričala svetovna vojna z vsemi posledicami, ki so nastale vsled zmanjšane produkcije po celi Evropi. Te posledice bomo čutili še nekaj let.

Iz tega vzroka so praktični Čehi, ki imajo celo razvito kmetijsko šolstvo, uvedli z novim zakonom še gospodarske ljudske šole.

Namen teh šol je dvojen. Predvsem imajo namen poglobiti in razširiti v narodni šoli pridobljeno znanje, torej poglobiti in razširiti narodovo izobrazbo sploh. Na drugi strani pa naj te šole pripravljajo kmetsko mladino na poznejše praktično življenje s tem, da v teh šolah pridobi kmetijski naraščaj najpotrebneiših naukov iz praktičnega gospodarstva. To je tudi edino prava pot. Sreča in blagostanje narodovo obstoji v tem, da vsak v svojem poklicu tvori nekaj dovršenega, kar more pa le tem potom, ako ima zadostno znanje in hoče seveda to znanje tudi uporabiti. Vsak, ki je v svoji stroki dovolj izobražen, ima zmožnost napredovati. Šola, ki tako uči — vzgaja.

Če kedaj, je danes šoli odrasla mladina tako potrebna nadaljne vzgoje in pouka kakor še nikoli. Vojna in z njo vse zlo, nam je toliko pokvarila, da bomo imeli vsi, ki imamo voljo delati in smo v to poklicani, desetletja dovolj popravljati.

Ne prikrivajmo si istine, da je boljševiški duh, negovan od različnih demagogov prodrl tudi na deželo in zastruplja zlasti mladino. Ne mislim, da bodo to kedaj boljševiki, pred katerimi naj trepeta država. Tako naivni nismo. Pač pa bodo ti reveži nevzgojeni in nepoučeni o resnih nalogah človeškega življenja, leni in delomržni elementi v škodo in nesrečo samimi sebi, občini in državi.

Na vse to moramo misliti, nobenega ne smemo izgubiti, majhen narod smo, zato moramo gledati, da bomo vsi dobri, vsak na svojem mestu.

Sklep narodne zbornice v Pragi nam je resen opomin, da zastavimo tudi pri nas vse, da se realizirajo čim prej zamišljeni kmetijski tečaji, ki bodo lahko najsigurnejša pot k pravi izobrazbi in prosveti naše kmetske mladine.

Zdi se mi, da se pri nas vsepovsod in vsepreveč politizira. Že prav, a vse kar je prav. Žal, da naša mladina vse prekmalu zaide na to umazano cesto. Predvsem dosti in temeljite izobrazbe, obilo pouka in znanja, potem šele kaj druzega, ne pa obratno, kakor se dogaja vobce pri nas.

Zainteresirajmo mladino predvsem za poklic, nudimo ji dovolj znanja, ker le izobražen ter vsestransko poučen človek je zmožen trezno razsojati in bo tudi v političnem delovanju zmeren in preudaren.

Šola naj ustreza potrebam in zahtevam naroda, zato je naša dolžnost poslušati njegove želje in jih po možnosti uveljaviti. Razne kmetijske organizacije in korporacije, brez razlike političnega naziranja, žele reforme v narodnem šolstvu v prid kmetijskih slojev. Seveda so te zahteve dostikrat neizvedljive, kar sem že svojčas pojasnil. Lahko in brez težav pa upeljemo povsod kmetijske tečaje, ki bodo pod vestnim in previdnim vodstvom sigurno dosegli najlepše uspehe.

Vendar ne odlašajmo! V vseh panogah narodnega gospodarstva bo začelo novo življenje in tekmovanje. Ne zamudimo začeti v temelju, pri našem agrarcu.

Zahteve po temeljitem poznanju produktivnih odnošajev so težavne ali važne. One se sicer ne dajo naučiti iz knjig, pač pa jih s primernim poukom lahko predočimo in pojasnimo. Začetnike je treba navajati k opazovanju narave, da tem potom pridobe praktičnih skušenj, katere si naj zapomnijo in uporabljajo.

Žalostno je pri nas dejstvo, da roditelji pogosto odločajo nadarjene otroke za »gospode«, oni pa, ki nimajo teh lastnosti, naj bodo kmetje. To je napačno! Kmetijstvo ni lahka gospodarska panoga. Lahko trdimo in tudi dokažemo, da je od vseh obrti kmetijstvo najtežja obrt, ki zahteva popolnega znanja in razumevanja. Tu se ne da nič delati po kakem kopitu. Vsak mora biti veščak na svojem mestu, ako hoče korakati z duhom časa in si zasigurati obstoj, sicer mora propasti. Razumljivo nam je, zakaj propadajo pri nas kmetije. Po starem kopitu kmetovati danes ne gre več. Denarne in delavske razmere so se spremenile, javni in osebni stroški naraščajo bolj in bolj. Treba se je prilagoditi premenjenim okoliščinam in iskati sredstev, kako dobiti iz zemlje z manjšimi pridelovalnimi stroški večje dohodke. Treba tedaj ne samo pridnih rok, ampak tudi razumnih glav. Zato pa na delo za prospeh naše kmetske mladine in blagostanje našega naroda!

Da sem še enkrat »pogrel« vprašanje kmetijskih tečajev, sta mi dala neposredni povod »Naredba poverjeništva za uk in bogočastje z dne 13. aprila t. l.«, s katero se uvajajo med obvezne učne predmete ljudske šole ročna dela, in članek g. kmetijskega nadsvetnika Rohrmana »Snujmo stanovske organizacije za kmetsko mladino«.

Že l. 1911., ko sem prvič referiral v Krškem o kmetijskih šolah, sem napisal to-le: »Velike važnosti za tako šolo bi bile delavnice, kjer bi se vadili učenci ročnosti v izdelovanju kmetijskih potrebščin. Vsak kmetovalec mora biti kolikor toliko rokodelca. Kaj je lepšega, ko v zimskih dnevih in dolgih večerih napravljati in popravljati razno potrebno orodje, kakor: grablje, ročice, samokolnice i. dr. Včasi so to ljudje umeli, danes je vse izumrlo. Vse bi se dalo v delavnicah znova poživiti. Koliko koristnega bi lahko nudil tak pouk, pa bi bil tudi velike moralne vrednosti. Koliko nepotrebnega posedanja in postopanja v zimskih dnevih bi izginilo.«

Kolike privlačne sile bi bile take delavnice združene s kmetijskimi nadaljevalnimi tečaji.

Naš kmet je praktik — egoist. Vnema se za to od česar si vidno obeta koristi. Izrabimo tedaj to njegovo stran in združimo s kmetijskimi tečaji praktični rokotvorni nauk. Mladeniči imajo v tej dobi dovolj ročnosti in razuma, da bi, s pridom sledili pouku. Je pa tudi iz praktičnega stališča lahko izvedljivo, saj bi potrebni materijal oskrbeli po večini učenci sami, kar bi zelo zmanjšalo stroške in pouk bi bil tako res praktičen, ker bi bili učenci tudi s predpripravami in nabavljanjem materijala zaposleni.

Stanovske organizacije za kmetsko mladino so gotovo velevažne, zato moramo srečno misel le pozdravljati. Z uspehom pa bomo snovali take organizacije le tam, kjer se bodo otvorili kmetijski tečaji. Ni dovolj, da organiziramo, da organizacijo ustanovimo. Organizaciji je treba oživljajoče sile. Ta sila bi bili v prvi vrsti kmetijski tečaji in pa strokovno glasilo za šoli odraslo mladino.

Že l. 1919. sem sprožil misel, naj bi se ustanovil list za šoli odraslo kmetsko mladino. Sedaj ko mislimo na organizacijo, moramo misliti na ono vez, ki naj veže in druži, navdušuje in krepi to organizacijo, — to bi bilo primerno urejevano glasilo. Prepričan sem, da imamo dovolj delavcev, ki bi z veseljem priskočili novemu listu na pomoč s svojim znanjem.

In mladina sama? Tudi ona bi sodelovala. Ne podcenjujmo je. Saj bi, rada bi, treba ji je le spodbude in navodila.

Prepričan sem, da bi se dalo tem potom ustvariti iz naše mladine nekaj tako zdravega, tako čvrstega, da bi bilo njej sami v ponos, nam v veselje, bodočnosti v veliko korist.

Naj bi te misli postale istina, če ne povsem, pa vsaj deloma, kolikor dopuščajo razmere, v letošnji jeseni in zimi.

---

1. Kot relativna (transpozicijska) metoda ima v prvi vrsti namen, izobraževati muzikalni čut, ter podati podlago lepemu petju s tem, da pospešuje čisto intonacijo in vežba ritmiški čut.

2. Številke so izdatno nazorno sredstvo, ker so za učenca vrednostne količine. Z uporabo številk se pospešuje umstveno delovanje (napram sedaj običajnemu mehanizmu) in samodelavnost učencev pride do veljave, kakor pri vsakem drugem učnem predmetu. Tonski spomin se istotako izdatno krepi.

3. Metoda je lahka v uporabi. V glasbi manj naobraženi učitelji se poučevanje priuče sigurnega pevanja po številkah. Treba je samo poguma in vztrajnosti!

4. Velika razširjenost metode je najboljši dokaz njene uporabljivosti.

5. Številčna metoda pri nas ni nova. Od Foersterja započeto delo je treba samo nadaljevati. Uvede naj se pa petje po številkah v vse šolske kategorije in tudi pevska društva naj se ga poslužujejo. Vzgojili se bodo na ta način pevci in slušatelji s pravo muzikalno naobrazbo, ter s pravim umevanjem muzikalne lepote. Le po tej poti zamore postati petje tudi narodna umetnost in činitelj narodne kulture.

H. Druzovič.

Specijalni izpit iz petja na meščanskih šolah.

(Odlok Višjega šolskega sveta z dne 12. III. 1921 štev. 3353.)

1.

K izpitu je pripustiti kandidate s sposobnostnim izpričevalom za ljudske šole, če dokažejo, da so se izobraževali v petju na kakem glasbenem zavodu ali pa pri kakem pevskem učitelju.

2.

Izpit je **strokovnega** značaja ter se deli v pismeni in ustni izpit. Ozirati se je pri tem:

a) na splošno muzikalno naobrazbo

b) na posebno **usposobljenost** poučevanja petja na meščanskih šolah.

3.

Pismeni izpit obsega:

a) Harmonizacijo lahke šolske ali cerkvene pesmi za četveroglasni mešani ali otroški zbor. (Tudi za triglasni ali dvoglasni otroški zbor). Transpozicijo v druge tonove načine:

b) izdelovanje učne lekcije iz petja; dodatno še

c) pregledno rešitev vprašanja iz splošne glasbene zgodovine.

4.

Ustni izpit naj se deli v teoretiški in praktiški del.

A. Teoretiški del:

a) Najvažnejši podatki iz glasbene zgodovine.

b) Temeljni pojmi iz harmonije ter oblikoslovja (z ozirom na pesemske oblike).

c) Pregledni popis človeškega govorila, njegovih funkcij in njegove higijene.

č) Pregled fonetike.

d) Metodika šolskega petja.

B. Praktiški del.

a) Muzikalni diktat (enoglasen in dvoglasen).

b) Kandidat naj zapoje pesem, ki si jo je sam izbral (z obligatno spremljavo klavirja).

c) Lažji glas kake zborove skladbe a vista.

č) Spremlja naj lažjo šolsko ali cerkveno pesem na klavirju ali na orglah.

d) Didaktiška usposobljenost se dokaže ali z učnim nastopom ali pa s preiskuševanjem glasovnega materijala pri posameznih učencih.

Literatura.

Ad 4 a) B. **Kothe:** Musikgeschichte. Lenckart — Leipzig. F. **Rakuša:** Slovensko petje v preteklih dobah. Narodna tiskarna — Ljubljana.

Ad 4 b) **Heinze - Wagner:** Musik- und Harmonielehre. I. II. Handel — Breslau. A. **Foerster:** Pevska šola. Ljubljana. A. **Foerster:** Nauk o harmoniji in generalbasu. Milič — Ljubljana.

Ad 4 c) **Dannenberg:** Katechismus der Gesangskunst. Hesse — Leipzig. **Gutzmann:** Stimmbildung und Stimmpflege. Bergmann — Wiesbaden.

Ad 4 č) **Th. Hauptner:** Aussprache und Vortrag beim Gesange. Eenlenburg — Leipzig. H. **Druzovič:** O fonetiki v ljudski šoli. Letopis Šol. Matice 1907.

Ad 4 d) G. **Rolle:** Didaktik und Methodik des Schulgesangsunterichtes. Beck — München. H. **Druzovič:** Posebno ukoslovje petja. Šol. Matica — Ljubljana.

Ad B a) H. **Riemann:** Katechismus des Musikdiktates. Hesse — Leipzig.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

+ **Vsem učit. društvom!** Nekaj učiteljskih društev še ni poravnalo računa za l. 1920. Prosimo, da store to čimpreje. Podpisano poverjeništvo rabi večjo svoto denarja. Prosimo vsa društva, da nakažejo na račun letošnjega leta kar največ mogoče. — UJU poverjeništvo Ljubljana.

II. seja širšega sosveta UJU, poverjeništva Ljubljana, dne 17. maja 1921.

Na binkoštni torek se je sestal širji sosvet v Ljubljani prvič k sklicani seji, ako izvzamemo prvo sejo, ki se je vršila lansko leto takoj po delegaciji in je rešila samo nekaj formalnih zadev. Sedaj smo praktično uvideli, kako umestna je institucija širjega sosveta, kjer pride do zastopstva, do besede vsako okrajno društvo. Praktično se je čutila ona intimna vez, ki naj spaja okrajna društva s poverjeništvom v centrali. Od vseh včlanjenih društev samo dve društvi nista bili zastopani: gornjegrajsko in prekmursko. Prvo je imelo sicer svoj majniški izlet, pa bi kljub temu lahko poslalo svojega zastopnika. Prekmursko društvo je deloma opravičeno vsled velike oddaljenosti in slabih prometnih zvez, a smo ga pogrešali zlasti zaradi tega, ker bi radi čuli iz pristnega vira o desolatnih šolskih razmerah, ki tamkaj vladajo.

Kmalu po 8. uri se je pričela polniti magistratna dvorana. Sestali so se tovariši iz najoddaljenejših krajev Slovenije in si prožili roko v pozdrav.

I. Poverjenik **tov. L. Jelenc** otvori sejo širjega sosveta in poda svoje poročilo, priobčeno v zadnji številki Učit. Tovariša.

II. Nato sledi poročilo strokovnega tajnika. Ker pride poročilo, izpopolnjeno, zopet pred delegacijo, ga sedaj ne priobčujemo.

Poverjenik otvori o obeh poročilih razpravo. K besedi se oglasi **g. Godčeva (Limbuš)**, ki